

KONKURS „WYSTRZAŁOWA LEKCJA”

imię	Zenona
nazwisko	Stojecka
nazwa i numer szkoły	I LO im. T. Kościuszki
adres szkoły	Ul. Nadodrzańska 4 98-300 Wieluń
tytuł lekcji	Całkowite wewnętrzne odbicie.
przedmiot	fizyka
adresaci lekcji (klasa, typ szkoły)	Szkoła ponadgimnazjalna. Klasa 2 lub 3. Poziom podstawowy lub rozszerzony.
punkt programu szkolnego, który uzupełnia lekcja	Światło i jego rola w przyrodzie. Załamanie światła. Całkowite wewnętrzne odbicie.
wykorzystane eksperymenty (nazwa/tytuł)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Uwięzienie światła w strumieniu wody. 2. Całkowite wewn. odbicie na granicy woda-powietrze. 3. Budujemy światłowód. 4. Co stanie się, gdy...
potrzebne materiały lub sprzęt	Plastikowa butelka, co najmniej 1 wskaźnik laserowy, (wskazane 4-5, dla każdej grupy), giętka, przezroczysty wężyk gumowy, szklane lub plastikowe, przezroczyste naczynie z wodą, kilka szklanych probówek, kilka ołówków, gliceryna lub płyn do mycia naczyń, kilka kropel Sidoluxu.
koszt materiałów	Wskaźniki laserowe są powszechnie używane w szkole. Jeśli należałoby zakupić, to najprościej, zabawkowe, po kilka zł za 1 szt. Przewód doprowadzający do kroplówki, lub jednorazowy zestaw infuzyjny – ok. 5 zł. Probówki – z pracowni chemicznej. Szklane akwarium – z pracowni fizycznej lub biologicznej. Ewentualnie

	naczynie plastikowe, przezroczyste przyniesione przez uczniów.
--	---

KONSPEKT LEKCJI

1. Tytuł lekcji

Całkowite wewnętrzne odbicie.

2. Cele przeprowadzenia lekcji

CELE

OGÓLNE - myślenie naukowe

- umiejętność wykorzystania wiedzy naukowej do identyfikowania i rozwiązywania problemów,
- umiejętność formułowania wniosków opartych na obserwacji i eksperymencie.

SZCZEGÓŁOWE

Uczeń:

- opisuje zjawisko całkowitego wewnętrznego odbicia,
- wyznacza kąt graniczny,
- wymienia możliwe zastosowanie tego zjawiska,
- dostrzega je w otaczającej przyrodzie.

3. Przebieg lekcji wraz z jej poszczególnymi etapami i szczegółowym opisem eksperymentów oraz ćwiczeń z uczniami.

I. Wstęp. (ok. 5 min)

Sprawdzenie znajomości prawa odbicia i załamania światła, przyczyny załamania się światła na granicy ośrodków, biegu promieni świetlnych przy przechodzeniu z ośrodka rzadszego do gęstszego i z ośrodka gęstszego do rzadszego.

II. Realizacja tematu. (ok. 35 min)

DOŚWIADCZENIE 1 – WPROWADZAJĄCE

W plastikowej butelce o pojemności co najmniej 1,5 l wypalamy niewielki otwór. Wlewamy do niej wodę, zakręcając butelkę nakrętką. Zaciemniamy pomieszczenie, odkręcamy nakrętkę butelki i oświetlamy laserem otwór w butelce. Uczniowie obserwują, iż wiązka światła biegnie w strumieniu wody.

Wytwarzając w ten sposób sytuację problemową, kierujemy pytanie do uczniów:

„Co sprawia, że światło można uwięzić w strumieniu wody?”

Uczniowie starają się odpowiedzieć na zadane pytanie.

Nie oceniając poprawności uczniowskich wypowiedzi, przeprowadzamy kolejne doświadczenie.

DOŚWIADCZENIE 2 – WERYFIKACJA DOŚWIADCZALNA HIPOTEZ.

Do szklanego akwarium (lub plastikowego, przezroczystego pojemnika) nalewamy wody zabarwiającej ją nieco siodoluxem. Przestrzeń ponad cieczą zadymiamy. Laserowy promień świetlny kierujemy na granicę ośrodków woda- powietrze pod coraz większym kątem padania.

Zwracamy uwagę, iż powyżej pewnego kąta padania światło nie przechodzi już do powietrza. Dopiero w tym momencie nazywamy obserwowane zjawisko i podajemy temat lekcji: .

„Całkowite wewnętrzne odbicie”

ANALIZA TEORETYCZNA ZAGADNIENIA.

Rysujemy bieg promieni obserwowany w doświadczeniu. Zapisujemy prawo załamania, wprowadzamy pojęcie kąta granicznego, wyprowadzamy formułę matematyczną pozwalającą obliczać kąt graniczny.

Na podsumowanie części teoretycznej kierujemy pytanie do uczniów:

„Jakie warunki muszą być spełnione, aby zaszło całkowite wewnętrzne odbicie?”

JAKIE ZASTOSOWANIE MOŻE MIEĆ TO ZJAWISKO?

(Myślą uczniowie).

Możliwe odpowiedzi:

- Strumień wody wyrzucanej w fontannie można oświetlić od spodu uzyskując piękne efekty!
- Zjawisko to ma zastosowanie w światłowodach.

DOŚWIADCZENIE 3 - BUDUJEMY ŚWIATŁOWÓD.

Doświadczenie wykonują uczniowie w kiluosobowych grupach.

Do przezroczystego, giętkiego, niezbyt długiego wężyka wlewamy glicerynę lub płyn do mycia naczyń. Wyginamy go w kształcie litery U. Oświetlamy światłem laserowym. Obserwujemy, że światło biegnie wewnątrz wężyka.

W trakcie dyskusji omawiamy zasadę działania światłowodu i jego zastosowanie.

Na podsumowanie: DOŚWIADCZENIE 4

CO SIĘ STANIE, GDY...?

1. ...Ołówek, włożony do pustej, szklanej probówki, zanurzymy w wodzie?

(Część zanurzona, przy pewnych kątach patrzenia, przestaje być widoczna!)

Uczniowie, po wykonaniu doświadczenia starają się wyjaśnić obserwowane zjawisko.

III. Praca domowa (ok.5 min)

4. Spodziewane rezultaty.

Duże zainteresowanie tematem z uwagi na ciekawe i zaskakujące doświadczenia, częściowo wykonywane przez uczniów samodzielnie.

Uczniowie dobrze rozumieją zjawisko i możliwości jego zastosowania.